

Okuldan İŖe GeçiŖ – Son Eęilimler

Hakan Ercan

Orta Doęu Teknik Üniversitesi

EAF Konferansı

18 Aralık 2010, İstanbul

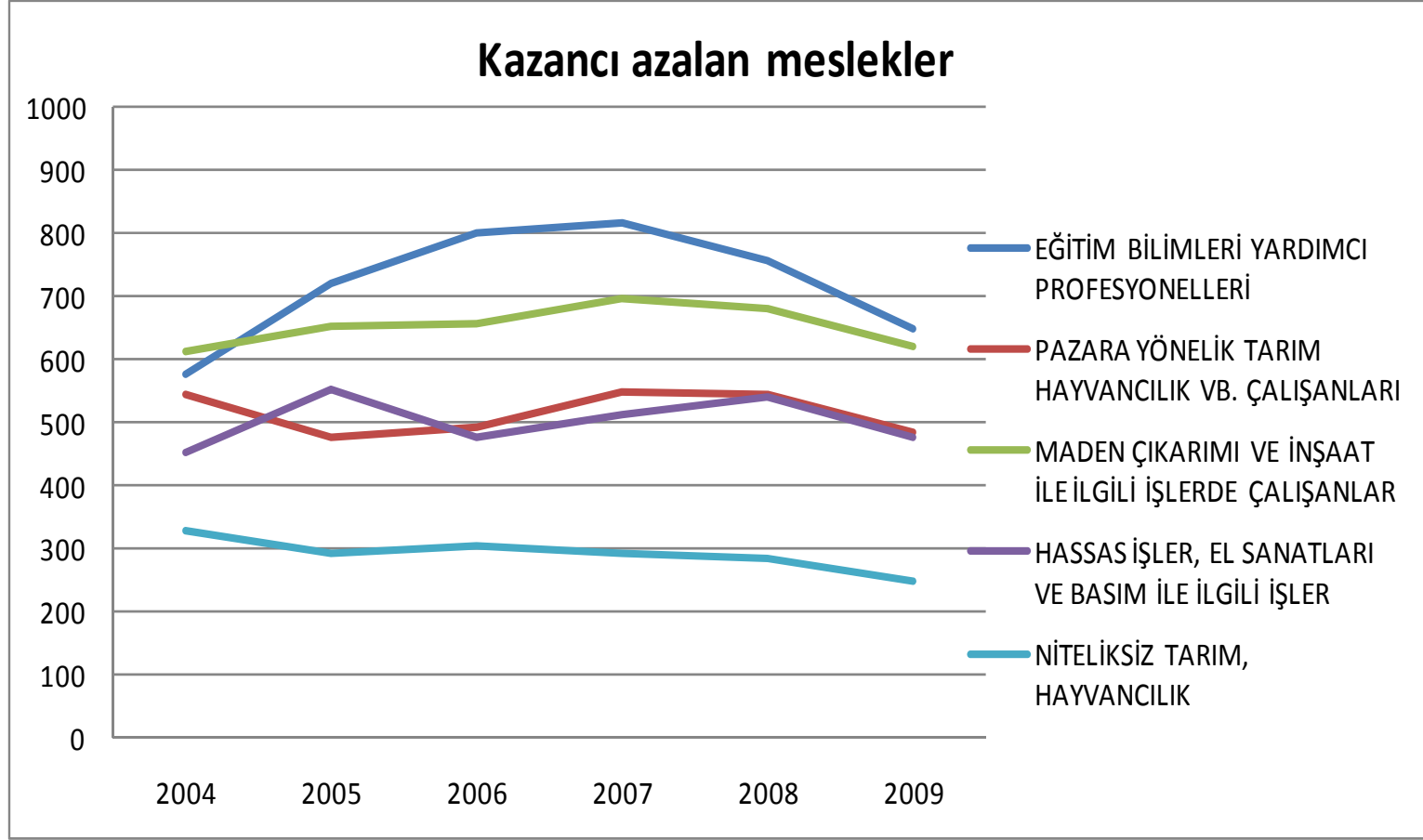
İstihdam sorununun çözümü var mı?

- Ayda kaç liraya çalışmaya razısınız?
- Asgari ücrete?
- Asgari ücretin yarısına?
- Hatırlatmak için: Asgari ücret 600 TL civarında

Türkiye'de asgari ücretin yarısına ya da daha azına razı olup çalışan var mı?

- Var, çok var.
- Ücretli-maaşlı çalışanların %15'i, krizde ve kriz öncesinde ayda 250 ila 600 TL arasında değişen ücretlerle çalıştılar (TÜİK verileri).

Krizde kaybedenler (ücretlilerin %15.2'si, 2009) Aylık kazanç, 2009 fiyatları ile

Gençlerin istihdamı ile ilgili sorun

- *Genç işsizlik oranlarının yüksekliği, sanayileşmiş ülkelerde olduğu gibi, Türkiye’de de önemli bir sorundur.*
- *Bugünün genç işsizleri geleceğin yetişkin işsizleridir (Heckman ve Borjas, 1980).*
- *Yüksek eğitim seviyelerinde dahi, gençlerde işsizlik oranları yüksektir.*

Hedef politika grubu: Gençler

GENÇ İSTİHDAMI / İŞSİZLİK EĞİLİMLERİ						
	15-19 Yaş		20-24 Yaş		25-29 Yaş	
	2008	2009	2008	2009	2008	2009
İstihdam oranı	22.0 %	21.0 %	39.9 %	38.1 %	54.4 %	52.9 %
İşsizlik oranı	19.6 %	23.6 %	21 %	26.3 %	13.2 %	17.5 %
Vasıfsız işsizlik oranı (ISCED<3)	17.5 %	21.5 %	17.2 %	22.1 %	12.1 %	15.7 %
Vasıflı işsizlik oranı (ISCED>3)			29.6 %	32.8 %	10.8 %	13.1 %
Genç işsizlik oranı farkı		3.0 %		4.9 %		3.3 %
Q4-2009		22.5 %		25.5 %		14.1 %
Q4-2007	19.6 %		20.6 %		10.8 %	
Uzun süreli işsizlerin oranı	22.4 %	19.2 %	23.8 %	23.6 %	27.9 %	25.8 %
NEET oranı (yaş grubunun yüzdesi)	32.5 %		37.7%	37.5%		
Okul terk oranı		11.3 %				
İşsizler içindeki pay	12.6 %	11.6 %	21.7 %	20.9 %	20.1 %	20.3 %
(Genç işsizliği) / (30+ işsizliği)	1.6	1.1	2.8	2.1	2.6	2.0

Her yaş ve eğitim seviyesinde, işe geçişte büyük sorun var!

'İş arama' konusu bu yılın Nobel ödülü

- *Esasen bu konu, bu yılın ekonomi Nobel ödülünü almış olan üç isimden birinin, Mortensen'in (1986) iş arama 'job search' (daha sonra Eckstein ve Wolpin, 1995) araştırmalarıyla bağlantılıdır: İş arama süresi uzadıkça daha 'uygun' bir iş bulma şansınız artar, ancak hiç iş bulamama riskiniz de yükselir ve rezervasyon ücretiniz (daha düşük ücrete çalışmayacağınız ücretiniz) de düşer.*

Türkiye'de güncel durum

- *Aslında kriz sırasında, Türkiye'de ortalama işsizlik süresi azaldı: Cesareti kırılan uzun süreli işsizler işgücü piyasasından çekildiler.*
- *Ailenin erkeği işini kaybedince, kadınlarda artan kayıtsız kendi hesabına 'eklenen çalışan' (added worker) etkisi ve tarımdaki ücretsiz aile işçisi (unpaid family worker) etkileri ile, krizde kaybettiğimiz 1.3 milyon işin 560 binini geri kazandık. (Bkz. Ercan, Taymaz, Yeldan, yayınlanacak ILO yayını).*
- *Ercan bu durumu 'sanal' istihdam artışı olarak niteledi, TİSK de geçen hafta bu söylemi benimsedi.*

Eđitimden ilk iŖe geiŖ baŖarısını neler etkiler?

- *Eđitimin niteliđi ve genel ya da mesleki eğitim olması*
- *Büchel'in (2002) Almanya araŖtırmalarına göre, bir zamanlar iŖe geiŖte genel lise mezunlarına göre dezavantajlı olmayan teknik lise mezunları artık dezavantajlıdır.*
- *Almanya'daki sistemde, daha baŖarılı olan öğrencinin genel liseye devam ettiği düşünöldüğünde, demek ki genel yetenek düzeyi daha yüksek olan öğrenci, bir teknik vasıf kazandırılmış olan daha baŖarısız öğrenciye göre, günümüzün iŖ piyasasında daha avantajlı oluyor.*
- *(ODTÜ Endüstriyel Tasarım Bölümü örneđi; 'Meslek Lisesi Memleket Meselesi'...)*

Türkiye'de durum

- *Her ne kadar Almanya'da durum bu yönde bir değişim içinde ise de, dünyada halen genel olarak, eğitim sistemi genel lise ağırlıklı olan ülkelerde ilk işe geçiş süreleri daha uzundur. Teknik eğitim ve formel çıraklık eğitiminin görece olarak önde olduğu ülkelerde ilk işe geçiş süreleri daha azdır (OECD, 2000).*
- *Mikroveri eksikliği nedeni ile bu konuda yakın zamana kadar pek fazla ekonometrik çalışma yapılamamıştır. Bu durum değişmektedir.*
- *Türkiye ile ilgili ayrıntılı bir tez çalışması Bengi Yanık tarafından yapılmaktadır (TÜİK, Hanehalkı İşgücü Anketi verileri ile).*
- *Bu çalışmada, TÜİK'in 2009 yılı gençlerin istihdama geçişi anketi verileri ile çalışılmıştır.*

Formel eğitim sonrası işe girme durumu

formal eğitim sonrası 3 aydan uzun iş	Freq.	Percent	Cum.
0	72,209	73.74	73.74
şimdiki_iş	7,030	7.18	80.92
farklı_iş	5,892	6.02	86.93
çalışmıştım	4,092	4.18	91.11
hayır	8,705	8.89	100.00
Total	97,928	100.00	

Eğitim durumuna göre ilk işe giriş

eğitim	formal eğitim sonrası 3 aydan uzun iş					Total
	0	şimdiki_i	farklı_iş	çalışmış	hayır	
okuryazar değil	6,539,542 16.43	0 0.00	0 0.00	0 0.00	0 0.00	6,539,542 11.73
bitirmedi	14,904,402 37.45	0 0.00	0 0.00	0 0.00	0 0.00	14,904,402 26.74
ilkokul	8,375,701 21.05	1,144,218 26.92	1,382,529 34.60	960,141 36.72	2,174,636 42.78	14,037,225 25.18
ilköğretim	3,489,244 8.77	732,468 17.23	279,935 7.01	338,761 12.96	1,050,014 20.66	5,890,422 10.57
ortaokul	1,497,684 3.76	326,861 7.69	488,391 12.22	250,144 9.57	335,060 6.59	2,898,140 5.20
lise	2,195,716 5.52	582,981 13.72	512,598 12.83	429,086 16.41	837,309 16.47	4,557,690 8.18
meslek lisesi	1,342,538 3.37	475,565 11.19	737,580 18.46	388,556 14.86	379,031 7.46	3,323,270 5.96
yüksekokul	1,450,809 3.65	988,471 23.26	594,299 14.87	247,898 9.48	307,389 6.05	3,588,866 6.44
Total	39,795,636 100.00	4,250,564 100.00	3,995,332 100.00	2,614,586 100.00	5,083,439 100.00	55,739,557 100.00

15-19 yaş grubu

-> s6 = 15-19

note: ilkokul omitted because of collinearity

Logistic regression

Number of obs = 2005415

LR chi2(9) = 376781.84

Prob > chi2 = 0.0000

Pseudo R2 = 0.1356

Log likelihood = -1200731.4

isbuldu	Odds Ratio	Std. Err.	z	P> z	[95% Conf. Interval]	
female	.2530226	.0008177	-425.24	0.000	.251425	.2546304
ilkokul	(omitted)					
ortaokul	2.220819	.0635977	27.86	0.000	2.099603	2.349032
lise	1.296585	.0373987	9.00	0.000	1.225318	1.371996
mesleklise	4.138216	.1203213	48.85	0.000	3.908984	4.38089
kurs	.1960283	.0015302	-208.75	0.000	.193052	.1990505
evli	.7867918	.0046471	-40.60	0.000	.7777361	.7959529
kent	.8469655	.002765	-50.88	0.000	.8415635	.8524023
anneilk	1.373133	.0092618	47.01	0.000	1.3551	1.391406
babailk	1.567833	.0065987	106.85	0.000	1.554953	1.58082

20-24 yaş grubu

-> s6 = 20-24

Logistic regression

Number of obs = 3332628

LR chi2(10) = 458939.80

Prob > chi2 = 0.0000

Log likelihood = -1974277.5

Pseudo R2 = 0.1041

isbuldu	Odds Ratio	Std. Err.	z	P> z	[95% Conf. Interval]	
female	.2632909	.0006963	-504.64	0.000	.2619297	.2646591
ilkokul	.6263538	.0031953	-91.71	0.000	.6201223	.632648
ortaokul	.682732	.0032421	-80.37	0.000	.6764071	.689116
lise	.590755	.0027755	-112.03	0.000	.5853402	.59622
mesleklise	1.14696	.005922	26.56	0.000	1.135412	1.158626
kurs	.2792242	.0018621	-191.30	0.000	.2755983	.2828979
evli	.7275894	.0019847	-116.59	0.000	.7237098	.7314897
kent	.7915998	.0022158	-83.49	0.000	.7872687	.7959546
anneilk	.8774992	.003993	-28.72	0.000	.8697078	.8853604
babailk	1.287241	.004243	76.60	0.000	1.278952	1.295584

25-29 yaş grubu

-> s6 = 25-29

Logistic regression

Number of obs = 5368758

LR chi2(10) = 1260723.81

Prob > chi2 = 0.0000

Log likelihood = -2544822.2

Pseudo R2 = 0.1985

isbuldu	Odds Ratio	Std. Err.	z	P> z	[95% Conf. Interval]	
female	.1159063	.0002926	-853.52	0.000	.1153342	.1164813
ilkokul	.2337012	.0009514	-357.11	0.000	.231844	.2355733
ortaokul	.3317522	.0015531	-235.68	0.000	.3287221	.3348103
lise	.3876368	.0017827	-206.07	0.000	.3841585	.3911466
mesleklise	.6931845	.0034146	-74.39	0.000	.6865241	.6999095
kurs	1.016089	.0103472	1.57	0.117	.9960095	1.036573
evli	1.039469	.002685	14.99	0.000	1.03422	1.044745
kent	.943005	.002423	-22.84	0.000	.9382678	.947766
anneilk	.7694314	.003622	-55.68	0.000	.7623651	.7765632
babailk	1.252019	.0041	68.63	0.000	1.244009	1.260081

30-34 yaş grubu

-> s6 = 30-34

Logistic regression

Number of obs = 5237120

LR chi2(10) = 1675407.50

Prob > chi2 = 0.0000

Log likelihood = -2105813.4

Pseudo R2 = 0.2846

isbuldu	Odds Ratio	Std. Err.	z	P> z	[95% Conf. Interval]	
female	.0676605	.0002032	-896.82	0.000	.0672634	.0680599
ilkokul	.0827387	.0004736	-435.39	0.000	.0818157	.0836721
ortaokul	.1272957	.0008406	-312.13	0.000	.1256587	.128954
lise	.1846709	.0011626	-268.32	0.000	.1824062	.1869636
mesleklise	.2928977	.0019845	-181.24	0.000	.2890339	.2968131
kurs	1.049308	.0142503	3.54	0.000	1.021746	1.077613
evli	.9118497	.0032383	-25.98	0.000	.9055248	.9182188
kent	.5459915	.0015552	-212.45	0.000	.5429517	.5490482
anneilk	.7475289	.0047375	-45.91	0.000	.738301	.7568721
babailk	1.191093	.0048582	42.87	0.000	1.181609	1.200653